

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINI ÖNLEME

VELİ BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK SERVİSİ

ÇOCUK KİMDİR?

“Madde 1: Eğer 18 yaşından küçükseniz, çocuksunuz ve haklarınız var.”

ÇOCUK İHMALİ

Çocuğun; beslenme, barınma, korunma, gözetim, eğitim, sağlık gibi temel gereksinimlerinin karşılanmamasına çocuk ihmal denir.

İHMAL TÜRLERİ

Fiziksel İhmal; çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının bakım yapan kişi tarafından karşılanmamasıdır.

Fiziksel İhmal Durumları:

Çocuğun aşılarının yaptırılmaması

Hasta çocuğun doktora götürülmemesi,

İlacının düzenli verilmemesi, takip edilmesi gereken tıbbi durumlarının okula bildirilmemesi

Beslenmesine dikkat edilmemesi,

Solgun ve bakımsız görünüm

Yırtık, kirli ve mevsime uygun olamayan giysiler

Kesici yakıcı maddelerin ortalıkta bırakılması,

Yaşına uygun olmayan oyuncak seçimi

Nerede ve kimlerle olduğunun bilinmemesi ve/veya umursanmaması

Uzun süre yalnız bırakılması

Çocuğun terk edilmesi

Duygusal İhmal; çoğunlukla ihmal olduğunu fark etmediğimiz ancak; çocuğun benlik saygısını düşürüp, psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen ve toplumda diğer ihmal türlerine göre daha sık rastlanan tutumlardır.

Duygusal İhmal Durumları:

Çocuğa yetersiz ilgi ve şefkat göstermek

Aile içinde sözel şiddet ve kötü muameleye şahit olmasına izin vermek

Çocuğun alkol, uyuşturucu kullanmasına izin vermek

Çocuğun suç işleme, saldırganlık gibi uyumsuz davranışlarına destek olmak ya da bu davranışları görmezden gelmek

Eğitimsel İhmal; Çocuğun gelişimsel ve eğitimsel ihtiyacının tutarlı olarak karşılanmamasıdır.

Eğitim İhmal Durumları:

Eğitim ihtiyaçlarının karşılanmaması,

Çocuğun okula gönderilmemesi,

Okula gitmeye teşvik etmeme

Ders başarısını dikkate almama

Okul takibinin yapılmaması

Özel eğitim gereken çocukların alması gereken eğitimden mahrum bırakılması

İSTİSMAR NEDİR?

ÇOCUK İSTİSMARI

0-18 yaş grubundaki çocuğun; Sağlığını, Fiziksel ve Psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin ya da toplum tarafından bilerek veya bilmeyerek gerçekleştirilen her türlü kötü muameledir.

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ TARAFINDAN 4 TİP KÖTÜ MUAMELE TANIMLANMAKTADIR:

İhmal, Fiziksel İstismar, Duygusal İstismar, Cinsel İstismar

FİZİKSEL İSTİSMAR: Çocuğun kaza dışı sebeple bir yetişkin tarafından yaralanması ve örselenmesidir.

En yaygın rastlanılan ve belirlenmesi en kolay olan istismar tipidir.

"Bir tokatla başlayan şiddetin artarak daha ağır boyutlara taşınması."dır. «Tokatın kulağa gelmesi, çocuğun düşerek başını sert bir zemine çarpması, duyu kaybı vb. Bunlara ek olarak yumruk atma, kemer, sopa ve sigara söndürme gibi.»

DUYGUSAL İSTİSMAR: Çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılayan ebeveyn ve/veya bakım verenler tarafından çocuğa sürekli olarak, tekrarlayıcı ve uygunsuz bir biçimde karşılık verme ve tepki göstermedir.

Çocuğun kişiliğini zedeleyici, duygusal gelişimini engelleyici eylemlerdir.

«Çocuğun iç görüsünü ya da duygusal bütünlüğünü bozan her türlü eylem ya da eylemsizlik durumu veya çocuğun olumsuz tutum ve davranışlarla ilgi, sevgi ve bakım ihtiyaçlarından yoksun bırakılarak, psikolojik hasara uğratılmasıdır. Çocuk ayrımı yapmak duygusal istismardır.»

CİNSEL İSTİSMAR: Bir yetişkinin bir çocuğa, cinsel doyum sağlamak amacıyla yaklaşması ve onu kullanmasıdır.

Bir çocuğun başka bir çocuğa güç kullanarak kendi zevki için cinsel aktivitede bulunmasıdır.

Cinsel İstismarda Mutlaka Vücut Teması Gerekli Değildir! Teşhircilik, İzlenmesi, Vücudunu göstermesi için zorlama, İstismarcının kendisine dokunulması için zorlaması, Porno izletme, Cinsel içerikli konuşmalar, Çıplak kadın ya da erkek fotoğrafı göstermek de çocuk istismarıdır.

Eğer bir çocuk cinsel olarak istismar edildiğine ilişkin bilgi veriyorsa temel yaklaşım çocuğa inanmak olmalıdır.

Cinsel istismar konusunda hikaye uyduran çocuk sayısı çok azdır.

CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURLARININ CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Cinsel istismar mağdurlarının %87,56 sı kadın, %12,44 ü erkektir. Görüldüğü gibi;

kızların oranı daha fazla olmakla birlikte her iki cinsiyete yönelik de cinsel istismar vakaları tespit edilmektedir(TÜİK,2017).

CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURLARININ YAŞA GÖRE DAĞILIMI

%30'unun 2-5,
%40'ının 6-10,
%30'unun 11 – 17
yaş grubunda olduğu görülmektedir.

OLGULARIN %70'İNİ KÜÇÜK YAŞ GRUBU OLUŞTURMAKTADIR.
(Can ve ark.,2010)

CİNSEL İSTİSMARCILARIN YAKINLIK DERECELERİ ve BİLDİRİMİ
Türkiye'de cinsel istismar vakaları incelendiğinde istismarcıların
% 12'si YABANCI ; **% 88'i ÇOCUĞUN TANIDIĞI** kişilerdir.

Cinsel istismar olaylarının %25'i 1. ve 2. DERECE AKRABALAR dan
oluşan, ENSEST vakalarının olduğu olaylardır (Antalya,2015).

YAŞANILAN VAKALARIN SADECE % 10 İLE 15'i BİLDİRİLMEKTEDİR.

«Ensest de cinsel istismar kapsamında bir saldırı tipidir.

Kanunen evlenmelerine izin verilmeyen iki kişi arasındaki cinsel ilişki ensest olarak tanımlanır. Kan bağı olan anne, baba, ağabey, abla, amca, dayı, teyze, hala ve dede gibi akrabalara ek olarak, çocuk üzerinde anne-baba gibi otoritesi ve saygınlığı olan, enişte, üvey anne-baba, üvey kardeşler gibi geniş bir akraba grubu ensest tanımında taciz edenler arasında sayılır.»

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINDA ROL OYNAYAN FAKTÖRLER

AİLE YAPISI VE ÖZELLİKLERİ: Kişilik yapısı, Madde bağımlılığı, Çocukluklarında kendilerine kötü davranış, Genç deneyimsiz anne baba olma, Çocuktan, gerçekçi olmayan beklenti, Tek ebeveyn, Boşanma, Evlilik dışı ilişki, Dürtü ve öfke kontrolü yetersizliği

ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ: Aile içi şiddet, Ailede fiziksel, ruhsal hastalık, Düşük sosyo-ekonomik düzey, Üvey ebeveyn varlığı

YAŞANILAN ÇEVRENİN ÖZELLİKLERİ: Oturulan çevrenin uygun olmayışı, Kötü konut koşulları, Ailenin sosyal yalnızlığı/izolasyonu, Çocuk işçiliği konusunda denetleme ve rehabilitasyonun yetersizliği, Uygun beslenme, barınma ve bakım olanaklarının yetersizliği, İşsizlik oranlarının yüksek, geçim sıkıntısının yaygın olması, Çocuğun savunuculuğunu yapacak kurum ve yapıların yetersizliği, Şiddetin kabul edilir olması, hoşgörüle karşılanması, organize şiddetin varlığı

İNTERNET ORTAMINDAKİ RİSKLER

Kontrolsüz internet kullanımı, İhmal ve istismara açık hale gelme, Ailenin riskli ortamın farkında olmaması, gerekli tedbirlerin alınmaması, İnternet kullanım süresi ve saatleri, Güvenli internet kullanımı eksikliği

CİNSEL İSTİSMARA UĞRAYAN ÇOCUKTAKİ DAVRANIŞSAL REAKSİYONLAR

0-3 YAŞ

Yeme ve uyku bozuklukları, Yabancılardan korkma, Üzerini giyip çıkarırken sorun çıkarmaya başlama

3-6 YAŞ

Bebek gibi konuşma, Parmak emme vb . bebeklik dönemine geri dönüş, İçe kapanma, Sözel ifadede azalma, Anneye daha fazla bağlı olma, Aniden başlayan gece işemeleri, Dışkı kaçırmama, Yeme ve uyku bozuklukları, Sık ve devamlı cinsel oyun, Mastürbasyon yapma

6-12 YAŞ

Sosyal içe kapanma, Tek başlılık, Evden ve/veya okuldan kaçma, Yeme ve uyku bozuklukları öğrenme bozukluğu, Obsesif kompülsiyon, Kendine zarar verme davranışı, Kendinden küçüklere cinsel istismarda bulunma, Durup dururken ağlama, Hassaslaşma, Karın ve baş ağrıları, Huzursuzluk

13-18 YAŞ

Fobiler, Madde bağımlılığı, Evden ve/veya okuldan kaçma, Ciddi yeme bozuklukları (anoreksia nervoza), Aşırı sinirlilik, Rastgele cinsel ilişkide bulunma, Kronik cinsel enfeksiyonlar, Sosyal içe kapanma, Psikoz , Özkıyım (İntihar)

DİKKAT ! Bu belirtilerden hiç biri çocuk istismarının kesin ve net göstergesi değildir.

- Çocuklar farklı sebeplerle de böyle davranabilir, patolojik davranış değişiklikleri gösterebilir.
- Ancak, bu belirtilerin fark edilmesi halinde istismar olasılığını da düşünmek gerekir.

CİNSEL İSTİSMAR İLE İLGİLİ DOĞRU BİLİNEREN YANLIŞLAR YANLIŞLAR DOĞRULAR

- 1.Cinsel istismar yalnızca çocuğun hayal gücünün uydurmasıdır. Çocuklar Hikayeler uydururlar
- 2.Sadece çekici, tatlı, güzel, açık giyinen çocuklar; onay bekleyen kendine güveni olamayan pasif; yaramaz çocuklar istismara maruz kalır.
- 3.Çocuklara uslu, akıllı, açığız olmalarını söyleyerek onları korumuş oluruz.
- 4.Genellikle tehlikeli yerler, özellikle karanlık bastıktan sonra, parklar, umumi tuvaletler ve boş sokaklardır.
- 5.Çocuklar kötü görünümlü, yabancı kişilerden uzak durmalı çünkü onlar istismarcı kişilerdir.
- 6.Çocukları korkutmamak için cinsel istismardan bahsetmemeliyiz.
- 7.Çocuk; yaşadıklarını, cinsel istismarı bile, yakın zamanda ya da büyüyünce unuttur. Fazla kurcalanmamalıdır.
- 8.Cinsel istismar vakaları her yerde yaşanmaz, bazı kültürlerde, ülkelerde yaşanır.
- 9.Kadınlar çocukları cinsel olarak istismar etmezler.
- 10.Çocuk rıza gösteriyorsa cinsel istismar yoktur.
- 11.Çocuk istismarı az rastlanan bir durumdur.
- 12.Çocuklar daima yetişkinler tarafından cinsel istismara uğrarlar.
- 13.Kız çocuklar da erkek çocuklar da toplumda uyumsuzluk yaratmayacak, toplumun belirlediği cinsiyet rollerine uygun biçimde yetiştirilmelidir.

- 1.Çocuklar istismar hakkında yalan söylemezler. Bu konuda hikaye uyduranlara çok az rastlanır.
- 2.Çocukların görünüşü ya da davranışı istismara sebep olmaz. Anlamını dahi bilmedikleri olaylarla ilgili çocuklar asla suçlanamazlar.
- 3.Çocukları bu konuda eğitmeliyiz. İstismarla karşılaştığında çocuk bağıarak yardım istemeli, oradan uzaklaşmalıdır.
- 4.İstismarcının tercih ettiği yerler genellikle çocuğun tanıdığı, bildiği yerlerdir. Okul ve çevresi, evle okul arasındaki yol, bir arkadaş yada akrabasının evi, çocuğun kendi evidir. Çocuğun rahat ve gevşek olduğu zamanlarda, oyun zamanları , banyo zamanı yada yatma zamanı istismarcının tercih ettiği zamanlardır.
- 5.Olguların %80-95'inde istismarcı çocuğun tanıdığı, normal görünüşlü biridir.
- 6.Çocuklara belli tehlikelere dikkatli olma yönünde korkutmadan rehberlik etmeliyiz.
- 7.Çocuklar cinsel istismarı asla unutmazlar.
- 8.Cinsel istismara her kültürde, her ülkede ve her sosyo-ekonomik grupta rastlanmaktadır.
- 9.Araştırmalar, çocuk cinsel istismarının yaklaşık %20-26 sının kadınlar tarafından yapıldığını göstermektedir.
- 10.Çocukta rıza aranmaz. Çocuk bu kavramı anlayabilecek bilişsel olgunluğa sahip değildir.
- 11.Çocuk istismarı az rastlanan bir durum değildir. Geçmişe yönelik araştırmalar gösteriyor ki 4 kız çocuktan biri ve 6 erkek çocuktan biri 18 yaşından önce bir çeşit cinsel istismara maruz kalmaktadır.
- 12.Rapor edilen cinsel istismarların %23'ü 18 yaşın altındaki çocuklar tarafından gerçekleştirilmiştir.
- 13.Kız -erkek bütün çocuklar tüm farklılıkları görüp kendi tercihini yapabilecek, toplumun o cinsiyet için belirlediği renk, oyuncak, meslek vb. sınırlamalardan bağımsız bir şekilde yetiştirilmelidir.

AİLELERİN ÇOCUKLARI İSTİSMARDAN KORUMAK İÇİN YAPMASI GEREKENLER

Hayır Demeyi Öğretin.

Kendini Korumayı Öğretin.

Güvenliklerini Sağlamayı Öğretin.

İyi Dokunuş ile Kötü Dokunuş Öğretin

Bedenlerini Korumayı Öğretin.

Çocuklarınızı Dudaklarından Öpmeyin. İstemiyorlarsa yanaklarından da öpmeyin.

Cinsellik Konusunda Yaşına ve Gelişim Düzeyine Uygun Bilgi Verin.

Yardım İstemeyi Öğretin

Her Zaman Sır Saklanmayacağını öğretin.

ÇOCUKLAR İSTİSMAR EDİLDİKLERİNİ NEDEN SÖYLEMEZLER?

- Suçluluk hissedip cezalandırılacaklarını düşünebilirler.
- Kimsenin onlara inanmayacağını düşünebilirler.
- Maruz kaldığı davranışlardan rahatsızlık duysa da , istismarcı bir yakını olabilir ve çocuklar onun zarar göreceğinden korkabilirler.
- Çocuğun bilişsel olgunluğu böyle bir şeyi tam anlayabilecek kadar gelişmediği için nasıl anlatacaklarını bilmeyebilirler.
- Bazı çocuklar bunun yanlış olduğunu bilmeyebilirler.
- İyi çocukların cinsellikle ilgili konuşmamaları gerektiği öğretilmiş olabilir.
- İstismarcı tarafından tehdit edilmiş, korkutulmuş olabilirler.
- Bu konuda konuşmaktan utanç duyabilirler.
- Çocuk, yaşadıklarını paylaşacak uygun zaman, zemin ve kişi olmadığını düşünebilirler.
- Arkadaşları tarafından dışlanmaktan korkabilirler.

ÇOCUKLAR İSTİSMAR EDİLDİKLERİNİ NE ZAMAN SÖYLERLER?

- Güvenebileceği ve kendisi ile ilgilenen bir yetişkinle karşılaştıysa
- Konu ile ilgili bilgilendirilmiş ,söylenmesi gerektiğini öğrenmiş ve kendisine yapılanın doğru olmadığını fark etmişse
- Kardeşleri kendisinin ilk istismar edildiği yaşa gelmişse ve onları korumak isterse
- İstismarın derecesi, sıklığı artmış ve istismarcının baskısından kurtulmak istiyorsa
- Ergenliğe gelmiş hamilelikten korkuyorsa ve fiziksel bir yakınma sonrası doktora giderse

İSTİSMARA DAİR İPUÇLARI OLABİLECEK SÖYLEMLER

- “Abim dün gece uyumama izin vermedi”
- “Komşumuz “S.” abi çok komik iç çamaşırları giyiniyor”
- “Altını ıslattığı için bebeğim dayağı hak etti”
- “Annemin beni amcamla yalnız bırakmasından hiç hoşlanmıyorum”
- “Komşumuzun oğlu beni çok sıkıştırıyor”
- “E.” abi çok ilginç filmler gösteriyor”
- “Zaman zaman karnımı doyurmak ve ihtiyaçlarımı karşılamak için çalışmam gerekiyor”
- “Tanıdığım bir kız var, annesine rahatsız edildiğini söyledi fakat annesi ona inanmadı”.....vb.

AŞAĞIDAKİLERE BENZER SORULARDAN VE İFADELERDEN KESİNLİKLE KAÇININ!

- “Bunun olduğundan emin misin”
- “Doğru mu söylüyorsun”
- “Bu bir daha olursa bana haber ver”.
- “Neden karşı koymadın”.
- “Şimdiye kadar neden anlatmadın”

İHMAL VE İSTİSMAR DURUMUYLA KARŞILAŞIRSAM ‘NE YAPMALIYIM?’

- Yapacağınız en iyi şey, onu dinleyerek inandığınızı göstermenizdir.
- Olanlardan dolayı sizin de çok üzgün olduğunuzu, her zaman yanında olacağınızı ve bu olayın onun suçu olmadığını belirtin
- Cinsel istismar oluşmuşsa mutlaka önce ilgili kurumlara başvurulmalı vücutta ve giysilerde hiçbir temizlik yapılmadan muayeneye gidilmelidir. Banyo yapmak, giysileri değiştirmek gibi davranışlar saldırganın ve suçun belirlenmesinde yardımcı olabilecek ipucu ve kanıtların yok olmasına yol açabilir. Deliller için ilk 72 saat çok önemlidir.
- Tüm ihmal ve istismar türleri için bildirim yükümlülüğü zorunludur. Eğer çocuğunuz böyle bir duruma maruz kalmışsa, hem siz hem de çocuğunuz mutlaka uzman yardımı almalıdır.

Unutmayın bu onun suçu değil...

TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE ÇOCUK İSTİSMARINA YÖNELİK HÜKÜMLER

Bildirim Yükümlülüğü Çocuk Koruma Kanunu Madde 6

Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Aile ve Sosyal Politikalar Genel Müdürlüğü kurumuna bildirmekle yükümlüdür.

Bildirim Yükümlülüğü Türk Ceza Kanunu

(1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Madde 278)

(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Madde 279)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Alenen cinsel ilişkide bulunan ya da teşhircilik yapan kişi 6 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Madde 225)

Müstehcen görüntü yazı veya sözleri içeren görüntülerin üretiminde çocukları kullanan kişi 5 yıldan 10 yıla kadar hapis ve 5000 güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Madde 226)

Çocuğu fuhuşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhuşuna aracılık eden kişi 4 yıldan 10 yıla kadar hapis ve 5000 güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Madde 227)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde 103

(1)Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, 8 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, 16 yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

KAYNAKÇA

1. Milli Eğitim Bakanlığı Pansiyon Güvenliği
 2. http://www.cocukhaklari.gov.tr/condocs//kanun_belgeleri/4058.pdf
 3. http://www.cocukhaklari.gov.tr/tr/content/show/23/birlesmis_milletler_cocuk_haklari_sozlesmesi.html
 4. http://www.cocukhaklari.gov.tr/condocs//mevzuat/cocuk_haklari_sozlesmesi.pdf
 5. Child Maltreatment 2007, U.S. Department of Health & Human Services Administration for Children and Families Administration on Children, Youth and Families Children's Bureau. (Online erişim; http://www.acf.hhs.gov/programs/cb/stats_research/index.htm#can)
 6. Preventing Child Maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. WHO 2006.
 7. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Türk ailesinde adolesan sorunları. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1997, Ankara.
 8. Milli Eğitim Bakanlığı Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Teknik Destek Projesi, Akademik ve Akademik Olmayan Personelin Farkındalık Eğitimi Programı, 2015
 - 9- Tıraşçı Y, Gören S. Çocuk istismarı ve ihmali, Dicle Tıp Dergisi.2007; 3 (1):70-74.
 - 10- Gilbert R, Widom CS, Browne K, Fergusson D, Webb E, Janson S. Child maltreatment 1. Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. Lancet. 2009; 373: 68–81.
 - 11- Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü. İhmal ve İstismarı Önlemeye Yönelik Yaşam Becerileri Kazandırma Eğitimi El Kitabı, 2016, Antalya
 - 12- SEYDOOGULARİ, UNSAL. S. (2017). 3. ve 4. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Geliştirilen Kişisel Güvenlik Farkındalık Eğitim Programının Etkililiğinin Sınanması, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. (Devam ediyor).
 13. Sağlam, M. ve Çalışkan, Z. (2015). Cinsel İstismar Mağduru Çocuklarla Çalışan Uzmanların Gözünden Mağdur Çocukların Özellikleri, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4, 2
- Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim dökümanlarından derlenmiştir.